

درس هشتم

نخستین روستاها چگونه به وجود آمده‌اند؟

امروزه دانشمندان از روی آثاری که از هزاران سال پیش به جای مانده است، حدس می‌زنند که انسان‌ها در آن دوره برای رفع نیازهای خود ابزارها و وسایل انسان امروزی را نداشتند.

○ خداوند به انسان‌ها در مقایسه با بقیه‌ی جانوران، نعمت‌های بزرگی مانند عقل و شعور داده است تا بتوانند برای مشکلات خود راه حل پیدا کنند و پیامبران را فرستاده تا راه و رسم زندگی بهتر را به آن‌ها بیاموزند.

زندگی انسان در گذشته

به دست آوردن غذا و سرپناه

در گذشته‌های بسیار دور، یکی از مشکلات انسان، فراهم کردن غذا بود.

انسان در گذشته، غذای خود را از چیزهای زیر به دست می‌آورد:

۱ میوه‌ی درختان ۲ ریشه و برگ گیاهان ۳ تخم پرندگان

آن‌ها برای این‌که از حمله‌ی حیوانات در امان بمانند، به غارها پناه می‌بردند.

نقاشی‌های به جای مانده روی دیوار غارهای قدیمی یا تخته‌سنگ‌ها نشان می‌دهد که شکار در تأمین غذای انسان‌ها در آن دوره نقش مهمی داشته است.

اولین ابزارهای انسان، بیشتر سنگی بودند.

انسان‌ها در گذشته برای کندن زمین، پیدا کردن ریشه‌های گیاهان و دوخت و دوز از موارد زیر استفاده می‌کردند:

۱ سنگ ۲ شاخه‌ی درختان ۳ استخوان حیوانات

با گذشت زمان، انسان‌ها ابزارهای بهتری ساختند. آن‌ها با استفاده از وسایلی مانند (تبر و نیزه) توانستند بهتر از گذشته نیازهای خود را برطرف کنند.

انسان‌ها متوجه‌ی آتشی که در اثر رعدوبرق به وجود می‌آمد، شدند و بعدها پی بردند که با به هم زدن برخی سنگ‌ها می‌توانند آتش درست کنند.

🔍 نکته کشف آتش تغییرات زیادی در زندگی انسان به وجود آورد.

کشاورزی و اهلی کردن حیوانات

انسان‌ها در گذشته توانستند به تدریج حیوانات

را اهلی کنند. مثل:

۱ گوسفند

۲ بز

۳ گاو

۴ بعضی پرندگان

آن‌ها می‌دیدند که وقتی دانه‌ای در جایی به زمین می‌افتد، پس از مدتی در آن‌جا گیاهی سبز می‌شود، بنابراین، به کاشتن دانه‌هایی چون گندم و جو پرداختند و به تدریج کشاورزی را آموختند.

با رواج کشاورزی مردم کنار رودها و چشمه‌ها برای خود خانه‌های دائمی ساختند و یک‌جا ساکن شدند.

پیدایش روستاها

انسان‌ها می‌دانستند که آن‌چه در زمین‌های کشاورزی کاشته‌اند، به مراقبت نیاز دارد. پس به تدریج در کنار زمین‌هایشان ساکن شدند، اما مراقبت از کشتزارها و انجام دادن کار کشاورزی به تنهایی ممکن نبود.

با رواج کشاورزی برای مراقبت از مزرعه‌ها و انجام کارهای کشاورزی، انسان‌ها خانه‌هایشان را در کنار یکدیگر ساختند و زندگی یکجانشینی را آغاز کردند و به این ترتیب اولین روستاها به وجود آمدند.

جاهای خالی را با کلمه‌های مناسب کامل کنید.

- ۱ انسان‌های گذشته برای در امان بودن از حمله‌ی حیوانات به پناه می‌بردند.
- ۲ اولین ابزارهای انسان، بیشتر بود.
- ۳ اولین روستاها در نتیجه‌ی به وجود آمدند.
- ۴ در گذشته انسان‌ها برای آرد کردن گندم و جو از ابزارهای استفاده می‌کردند.

درست یا نادرست بودن جمله‌های زیر را مشخص کنید.

درست نادرست

☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐

- ۵ شکار در تأمین غذای انسان‌های گذشته نقش مهمی داشته است.
- ۶ کشف آتش تغییرات زیادی در زندگی انسان به وجود آورد.
- ۷ انسان‌های گذشته با به هم زدن بعضی فلزات توانستند آتش درست کنند.
- ۸ خداوند به انسان‌ها عقل داده تا بتوانند راه حل‌هایی برای مشکلات خود پیدا کنند.
- ۹ شیوه‌ی زندگی زنبور عسل از گذشته تاکنون تغییری نداشته است.

به پرسش‌های زیر پاسخ کامل دهید.

- ۱۰ انسان‌های گذشته چگونه آتش را کشف کردند؟
- ۱۱ چرا انسان‌ها در گذشته‌های دور با مشکلات زیادی در زندگی روبه‌رو بودند؟
- ۱۲ چگونه انسان‌ها کشاورزی را آموختند؟
- ۱۳ اولین روستاها چگونه به وجود آمدند؟
- ۱۴ دانشمندان چگونه پی بردند که شکار در تأمین غذای انسان‌ها نقش مهمی داشته است؟
- ۱۵ چرا اولین روستاهای پرجمعیت در کنار رودها پدید آمدند؟
- ۱۶ اهلی کردن حیوانات برای انسان چه فایده‌هایی داشت؟ (۳ مورد)

۱۷ دو مورد از چیزهایی که زندگی انسان را در گذشته تغییر داد، نام ببرید.

۱۸ چرا جانورانی مانند مورچه‌ها و پرندگان، خانه‌ی خود را به همان شیوه‌ی همیشگی می‌سازند و هیچ تغییری در خانه‌های خود به وجود نیاورده‌اند؟

۱۹ چرا کشف آتش زندگی انسان را تغییر داد؟

۲۰ کشف آتش در هر یک از موارد زیر چه تأثیری گذاشت؟

الف غذا:

ب مسکن:

پ امنیت:

ت ابزار و وسایل:

۲۱ اگر در زندگی امروز ما آتش وجود نداشته باشد، چه مشکلاتی به وجود می‌آید؟

گزینه‌ی درست را مشخص کنید.

۲۲ اولین ابزارهای انسان، بیشتر بود.

۱) فلزی ۲) چوبی ۳) سنگی ۴) استخوان حیوانات

۲۳ مهم‌ترین مشکل انسان‌های نخستین چه بود؟

۱) فراهم کردن غذا ۲) نداشتن ابزار ۳) ساخت خانه ۴) اهلی نبودن حیوانات

۲۴ به چه دلیل انسان‌ها در یکجا ساکن شدند؟

۱) کشف آتش ۲) رواج کشاورزی ۳) ساختن ابزار ۴) اهلی کردن حیوانات

۲۵ انسان‌ها در ابتدا از چه ابزارهایی برای کندن زمین، پیدا کردن ریشه‌ی گیاهان و دوخت و دوز استفاده می‌کردند؟

۱) سنگ ۲) شاخه‌ی درختان ۳) استخوان حیوانات ۴) همه‌ی موارد

۲۶ کدام مورد جزء اولین حیواناتی که توسط انسان‌ها اهلی شدند، نیست؟

۱) بز ۲) گوزن ۳) بعضی از پرندگان ۴) گاو

۲۷ انسان‌ها در گذشته با کاشتن کدام دانه‌ها کشاورزی را آموختند؟

۱) برنج و گندم ۲) برنج و جو ۳) گندم و جو ۴) لوبیا و گندم

۲۸ کدام مورد جزء اولین غذاهای انسان‌های گذشته، نمی‌باشد؟

۱) نان ۲) ریشه و برگ گیاهان ۳) تخم پرندگان ۴) میوه‌ی درختان

درس نهم

نخستین شهرها چگونه به وجود آمدند؟

پیدایش شهرها

در درس گذشته خواندید که با شروع کار کشاورزی، انسان‌ها به تدریج زندگی یکجانشینی را آغاز کردند و به این ترتیب، اولین روستاها به وجود آمدند. کشاورزی تغییر بزرگی در زندگی انسان ایجاد کرد.

با رواج کار کشاورزی، مواد غذایی به اندازه‌ی کافی تولید و حتی ذخیره می‌شد. در نتیجه، دیگر همه‌ی افراد مجبور به کار کشاورزی نبودند. به تدریج عده‌ای از مردم به کارهای دیگر مشغول شدند و در نتیجه تقسیم کار به وجود آمد. کارهایی مانند:

- ۱ ساختن ابزارهای کشاورزی
- ۲ ساختن قایق
- ۳ دادوستد

مبادله‌ی کالا با کالا

در گذشته‌های دور، وقتی تقسیم کار به وجود آمد، انسان‌ها نیازهای خود را از راه مبادله‌ی کالا با کالا برطرف می‌کردند؛ مثلاً کشاورزی که بیشتر از مصرف خود و خانواده‌اش گندم داشت، مقداری از آن را به کسی که ابزارهای کشاورزی می‌ساخت، می‌داد و به جای گندمی که داده بود، وسیله‌هایی را که به آن نیاز داشت، می‌گرفت.

۱. یکی نبودن ارزش کالا
 ۲. نیازداشتن یک طرف معامله به آن کالا
 ۳. سخت بودن حمل و نقل بعضی از کالاها
 ۴. قابل نگه‌داری نبودن برخی از کالاها به دلیل فاسدشدن آن کالا
- مشکلات مبادله‌ی کالا به کالا

با گذشت زمان، جمعیت بعضی از روستاهای کنار رودها بیشتر شد و این روستاها به شهر تبدیل شدند. اولین شهرها در کنار رودهای پرآب به وجود آمدند.

نکته بعدها برای حل مشکلات دادوستد به صورت کالا با کالا کم کم سکه‌های طلا و نقره و بعدها پول اختراع شد.

پیدایش تمدن‌ها

با پیدایش شهرهای بزرگ، کم کم تمدن‌های بزرگ به وجود آمدند.

ویژگی تمدن‌ها

۱. خط
۲. حکومت و فرمانروا
۳. دادوستد
۴. عقاید مذهبی
۵. قانون و مقررات
۶. تقسیم کار و مهارت در کارها
۷. آثار هنری

اداره‌ی سرزمین‌هایی که تمدن داشتند، بر عهده‌ی فرمانروایان بود. فرمانروایان برای برقراری نظم در سرزمین خود و اداره‌ی شهرها و روستاها، قانون‌هایی وضع می‌کردند.

برخی از فرمانروایان به سرزمین‌های دیگر حمله و آن‌ها را تصرف می‌کردند تا قلمرو حکومتشان وسیع‌تر شود.

۱. رونق دادوستد
 ۲. نیاز انسان به نوشتن قراردادها
 ۳. نگه‌داشتن بعضی اطلاعات
- عوامل مؤثر در اختراع خط

نکته اختراع خط در پیدایش تمدن‌ها، نقش بسیار مهمی داشته است.

هم‌زمان با پیدایش تمدن‌های باستانی در ایران، در سرزمین بین‌النهرین (بین دو رود دجله و فرات) تمدن‌هایی مانند آشور و بابل پدید آمدند.

- تمدن‌هایی که در کنار رودها پدید آمدند عبارت‌اند از:
- ۱ تمدن ایلام در کنار رود کارون
- ۲ تمدن آشور در کنار رود دجله و فرات
- ۳ تمدن بابل در کنار رود فرات
- ۴ تمدن جیرفت در کنار هلیل‌رود
- تمدن‌های باستانی که در گذشته‌های دور در ایران پدید آمدند و از بین رفتند عبارت‌اند از:
- ۱ شهر سوخته
- ۲ جیرفت
- ۳ ایلام
- ۴ تپه سیلک

تمدن ایلام

کشور ایران محل پیدایش تمدن‌های گوناگونی بوده است.

تمدن ایلام حدود چهار تا پنج هزار سال پیش در ناحیه‌ای که امروزه **خوزستان** نام دارد، پدید آمد. یکی از پادشاهان ایلامی، شهر **شوش** را پایتخت قرار داد و این شهر به شهری بزرگ و آباد تبدیل شد که مزارع وسیع کشاورزی در اطراف آن و بازارهای بزرگی در داخل آن وجود داشته است.

مردم ایلام به کشاورزی، دامداری، فلزکاری، سفالگری، نجاری، مجسمه‌سازی، تجارت و ... مشغول بودند.

در سرزمین ایلام، پرستشگاه‌ها (معابد) بزرگی ساخته شده بود که مردم در آن‌جا خدایان ایلامی را عبادت می‌کردند.

معبد چغازنبیل در استان خوزستان

در آن دوره پرستشگاه‌هایی را به صورت بناهایی عظیم در مکان‌های بلند می‌ساختند.

نکته پرستشگاه مشهور و عظیم چغازنبیل یکی از بناهای سرزمین

ایلام است که امروزه می‌توان باقی‌مانده‌ی آن را در نزدیکی شهر **شوش** (در

استان خوزستان) دید.

از لوح‌های گلی به جای مانده می‌فهمیم که ایلامی‌ها ابتدا

از **خط تصویری** و سپس از **خط میخی** استفاده می‌کردند.

نکته در خط تصویری، برای نشان دادن هر چیز،

شکل آن را می‌کشیدند.

خط میخی

خط تصویری

پرسش‌های درس

جا‌های خالی را با کلمه‌های مناسب کامل کنید.

- ۱ اولین شهرها در کنار به وجود آمدند.
- ۲ در گذشته اداره‌ی سرزمین‌های دارای تمدن بر عهده‌ی بود.
- ۳ تمدن مصر در کنار رود به وجود آمد.
- ۴ پرستشگاه مشهور و عظیم یکی از بناهای دوره‌ی تمدن ایلام است.

درس نهم | نخستین شهرها چگونه به وجود آمدند؟

- ۵ یکی از پادشاهان ایلامی، شهر را پایتخت قرار داد.
- ۶ در گذشته‌های دور، دادوستد به صورت بود.
- ۷ در گذشته مردم در معابد سرزمین ایلام، را عبادت می‌کردند.
- ۸ ایلامی‌ها در گذشته، در خط، برای نشان‌دادن هر چیز شکل آن را می‌کشیدند.
- درست یا نادرست بودن جمله‌های زیر را مشخص کنید.
درست	نادرست
☐	☐
☐	☐
☐	☐
☐	☐
- ۹ آثار هنری، زمینه‌ای برای اختراع خط شد.
- ۱۰ باقی‌مانده‌ی پرستشگاه چغازنبیل در نزدیکی شهر شوش قرار دارد.
- ۱۱ در تمدن ایلام پرستشگاه‌ها را در مکان‌های بلند می‌ساختند.
- ۱۲ تمدن ایلام در ناحیه‌ای که امروزه کرمان نام دارد، پدید آمد.
- به پرسش‌های زیر پاسخ کامل دهید.
- ۱۳ هر یک از تمدن‌های زیر در کنار کدام رودها پدید آمده‌اند؟ با استفاده از نقشه‌ی درس آن‌ها را به هم، وصل کنید.
رود نیل	●	تمدن ایلام	●
رود دجله و فرات	●	تمدن جیرفت	●
رود هیرمند	●	تمدن آشور	●
رود کارون	●	تمدن شهر سوخته	●
هلیل‌رود	●		
- ۱۴ تقسیم کار در گذشته چگونه به وجود آمد؟
- ۱۵ چه عواملی زمینه‌ساز اختراع خط شد؟
- ۱۶ اولین شهرها چگونه به وجود آمدند؟
- ۱۷ بعد از رواج کشاورزی و تولید مواد غذایی به اندازه‌ی کافی، مردم به چه کارهای دیگری مشغول شدند؟
- ۱۸ دو تمدن باستانی که در گذشته‌های دور در ایران پدید آمدند و از بین رفتند را نام ببرید.
- ۱۹ مردم ایلام در گذشته به چه کارهایی مشغول بودند؟ (۴ مورد)
- ۲۰ سرزمین بین‌النهرین بین کدام رودها قرار دارد؟
- ۲۱ تمدن‌ها چه ویژگی‌هایی داشتند؟
- ۲۲ علت حمله‌ی فرمانروایان به سرزمین‌های دیگر چه بود؟
- ۲۳ تمدن ایلام چه زمانی و در کدام ناحیه پدید آمد؟
- ۲۴ چرا قانون در تمدن‌ها وضع شد؟
- ۲۵ در گذشته دادوستد به صورت مبادله‌ی کالا با کالا چه مشکلاتی را به وجود آورد؟
- ۲۶ برای حل مشکلات دادوستد به صورت مبادله‌ی کالا با کالا چه وسایلی اختراع شد؟
- گزینه‌ی درست را مشخص کنید.
- ۲۷ در گذشته، ایلامی‌ها مطالب خود را بر روی چه چیزی می‌نوشتند؟
- ۲۸ کدام مورد از عواملی که زمینه را برای اختراع خط فراهم کرده، نیست؟
- ۲۹ ایلامی‌ها در ابتدا از چه خطی استفاده می‌کردند؟
- ۳۰ تمدن ایلام در کدام ناحیه‌ی امروزی پدید آمد؟
- ۳۱ کدام مورد از ویژگی‌های سرزمین‌های دارای تمدن نیست؟

(۱) پوست حیوانات (۲) کاغذ (۳) لوح‌های گلی (۴) چوب

(۱) آثار هنری (۲) رونق دادوستد (۳) نگاه‌داشتن بعضی اطلاعات (۴) نوشتن قراردادها

(۱) میخی (۲) تصویری (۳) نسخ (۴) ایلامی

(۱) کرمان (۲) اصفهان (۳) خوزستان (۴) سمنان

(۱) قانون و مقررات (۲) حکومت و فرمانروا (۳) عقاید مذهبی (۴) چاپ کتاب

- ۸ نادرست؛ جنوب غربی جزء جهت‌های فرعی است.
- ۹ درست
- ۱۰ درست
- ۱۱ قطب‌نما وسیله‌ای است که جهت قطب شمال و جنوب زمین را نشان می‌دهد.
- ۱۲ شمال، جنوب، مشرق و مغرب
- ۱۳ شمال شرقی، شمال غربی، جنوب شرقی و جنوب غربی
- ۱۴ پایین‌ترین نقطه‌ی زمین که روبه‌روی قطب شمال قرار دارد، قطب جنوب است.
- ۱۵ مسیر شماره‌ی (۱): شرق، جنوب، جنوب شرقی
مسیر شماره‌ی (۲): جنوب، شرق
- ۱۶ الف) باغ میوه در جهت مشرق می‌باشد. ب) جنوب پ) حمام در مغرب روستا و مدرسه در شمال غربی روستا قرار دارد.
- ت) به ترتیب: جنوب ← غرب ← شمال ← غرب
- ۱۷ خانه (شمال)، هواپیما (مغرب)، مسجد (شمال غربی)، جاده (جنوب غربی)، مدرسه (جنوب)، کوه‌ها (جنوب شرقی)، درختان (مشرق)، فیل (شمال شرقی)
- ۱۸ الف) مشرق ب) شمال شرقی پ) مغرب ت) شمال غربی ث) جنوب غربی ج) جنوب شرقی چ) شمال
- ۱۹ گزینه‌ی «۱»
- ۲۰ گزینه‌ی «۱»
- ۲۱ گزینه‌ی «۲»
- ۲۲ گزینه‌ی «۴»

پاسخ پرسش‌های درس هفتم

- ۱ جغرافیا
- ۲ نقشه
- ۳ جغرافی‌دان
- ۴ نادرست؛ وقتی مشغول تحقیق درباره‌ی شهر محلّ زندگی‌تان هستید در واقع از دانش جغرافیا استفاده می‌کنیم.
- ۵ درست
- ۶ نادرست؛ جغرافی‌دان‌ها در ابتدا پرسش‌هایی درباره‌ی یک مکان مطرح می‌کنند.
- ۷ دانش جغرافیا به ما کمک می‌کند که محیط زندگی خود و محیط‌های دیگر را بشناسیم و از چگونگی زندگی مردم در مکان‌های مختلف آگاه شویم.
- ۸ کره‌ی جغرافیایی، عکس، نقشه و کتاب
- ۹ جغرافی‌دان‌ها ابتدا پرسش‌هایی درباره‌ی یک مکان طرح می‌کنند؛ برای مثال می‌پرسند: این شهر در کجا واقع شده است؟ جمعیت آن چه قدر است؟ آب‌وهوای آن چگونه است؟ و ...
- ۱۰ ۱) جغرافی‌دان‌ها از محیط‌های مختلف بازدید می‌کنند و می‌کوشند همه‌چیز را به خوبی مشاهده کنند.
۲) کتاب‌هایی را که درباره‌ی محیط‌ها و موضوع‌های جغرافیایی است، مطالعه می‌کنند.
- ۱۱ با استفاده از دانش جغرافیا
- ۱۲ جغرافی‌دان کسی است که مکان‌های مختلف و زندگی مردم در این مکان‌ها را مطالعه می‌کند.
- ۱۳ در محیط‌های مختلف پیشنهادهایی می‌دهند.
- ۱۴ گزینه‌ی «۲»
- ۱۵ گزینه‌ی «۳»
- ۱۶ گزینه‌ی «۴»

پاسخ پرسش‌های درس هشتم

- ۱ غارها
- ۲ سنگی
- ۳ یکجانشینی
- ۴ سنگی
- ۵ درست
- ۶ درست
- ۷ نادرست؛ انسان‌های گذشته با به هم زدن بعضی سنگ‌ها توانستند آتش درست کنند.
- ۸ درست
- ۹ نادرست؛ شیوه‌ی زندگی زنبور عسل از گذشته تاکنون تغییری نداشته است.
- ۱۰ انسان‌های گذشته با به هم زدن بعضی سنگ‌ها توانستند آتش درست کنند.
- ۱۱ چون انسان‌های گذشته وسایل و ابزارهای انسان امروزی را نداشتند.
- ۱۲ آن‌ها می‌دیدند که وقتی دانه‌ای در جایی به زمین می‌افتد، پس از مدتی در آن‌جا گیاهی سبز می‌شود؛ بنابراین، دانه‌هایی چون گندم و جو کاشتنند و به تدریج کشاورزی را آموختند.

۱۳ انسان‌ها می‌دانستند آنچه در زمین‌های کشاورزی کاشته‌اند، به مراقبت نیاز دارد؛ پس به تدریج در کنار زمین‌هایشان ساکن شدند، اما مراقبت از کشتزارها و انجام‌دادن کار کشاورزی به تنهایی ممکن نبود؛ در نتیجه، خانه‌هایشان را در کنار یکدیگر ساختند و زندگی یکجانشینی را آغاز کردند. به این ترتیب، اولین روستاها به وجود آمدند.

۱۴ نقاشی‌های به جای مانده روی دیوار غارهای قدیمی ۱۵ چون برای کشاورزی نیاز به آب داشتند.

۱۶ برای تهیه‌ی غذا، شخم‌زدن زمین‌های کشاورزی و تهیه‌ی پوشاک از حیوانات اهلی استفاده می‌کردند.

۱۷ (۱) کشف آتش (۲) کشاورزی

۱۸ چون دارای عقل، شعور و نیروی فکر نیستند و به صورت غریزی این کار را انجام می‌دهند.

۱۹ زیرا انسان توانست غذای مناسب‌تری برای خودش فراهم کند. محیط خود را گرم کند و از سرما در امان باشد و همچنین آتش باعث پیشرفت زندگی انسان شد. برای مثال توانست به کمک آن ظروف سفالی را درست کند و فلزات را ذوب کند.

۲۰ (الف) پختن غذا (ب) گرم کردن (پ) استفاده از آن برای دورکردن حیوانات (ت) ساخت ظروف گلی و سفالی

۲۱ وسایل و ابزارهایی مثل تنور نانوايي که با گرما و آتش کار می‌کنند از کار می‌افتند، گرم‌کردن منزل خیلی سخت می‌شود و مشکلات زیادی در پخت و پز غذا و ... برای انسان ایجاد می‌شود.

۲۲ گزینه‌ی «۳» ۲۳ گزینه‌ی «۱» ۲۴ گزینه‌ی «۲» ۲۵ گزینه‌ی «۴»

۲۶ گزینه‌ی «۲» ۲۷ گزینه‌ی «۳» ۲۸ گزینه‌ی «۱»

پاسخ پرسش‌های درس نهم

۱ رودهای پرآب ۲ فرمانروایان ۳ نیل ۴ چُغازنبیل

۵ شوش ۶ مبادله‌ی کالا با کالا ۷ خدایان ایلامی ۸ تصویری

۹ نادرست؛ رونق دادوستد و نیاز انسان به نوشتن قراردادهای و نگاه داشتن بعضی از اطلاعات، زمینه را برای اختراع خط فراهم کرد.

۱۰ درست ۱۱ درست

۱۲ نادرست؛ تمدن ایلام در ناحیه‌ای که امروز خوزستان نام دارد، پدید آمد.

۱۳ تمدن ایلام ← رود کارون تمدن جیرفت ← هلیل رود

تمدن آشور ← رود دجله و فرات تمدن شهر سوخته ← رود هیرمند

۱۴ با رواج کار کشاورزی مواد غذایی به اندازه‌ی کافی تولید و حتی ذخیره می‌شد و دیگر همه‌ی افراد مجبور به کار کشاورزی نبودند. پس عده‌ای از مردم به کارهای دیگر مثل ساختن ابزار کشاورزی و قایق و نیز دادوستد مشغول شدند؛ در نتیجه، تقسیم کار به وجود آمد.

۱۵ رونق دادوستد، نیاز انسان به نوشتن قراردادهای و نگاه داشتن بعضی اطلاعات، زمینه را برای اختراع خط فراهم کرد.

۱۶ با گذشت زمان، جمعیت بعضی از روستاهای کنار رودها بیشتر شد و این روستاها به شهر تبدیل شدند. اولین شهرها در کنار رودهای پرآب به وجود آمدند.

۱۷ ساختن ابزارهای کشاورزی، ساختن قایق و دادوستد ۱۸ ایلام و جیرفت

۱۹ کشاورزی، دامداری، فلزکاری، سفالگری، مجسمه‌سازی و ... ۲۰ بین دو رود دجله و فرات

۲۱ (۱) داشتن عقاید مذهبی (۲) تقسیم کار و مهارت در کارها (۳) آثار هنری (۴) حکومت و فرمانروا (۵) دادوستد (۶) خط (۷) قانون و مقررات

۲۲ برخی از فرمانروایان به سرزمین‌های دیگر حمله و آن را تصرف می‌کردند تا قلمرو حکومتشان وسیع‌تر شود.

۲۳ تمدن ایلام حدود چهار تا پنج هزار سال پیش در ناحیه‌ای که امروزه خوزستان نام دارد، پدید آمد.

۲۴ فرمانروایان برای برقراری نظم در سرزمین خود و اداره‌ی شهرها و روستاها قانون‌هایی وضع می‌کردند.

۲۵ (۱) کالای مورد نیاز را همیشه نمی‌توانستند پیدا کنند؛ مثلاً ممکن بود شخصی برنج داشته باشد و گندم بخواهد، اما فروشنده‌ی

گندم نیازی به برنج نداشته باشد. (۲) ممکن بود دو کالایی که مبادله می‌شدند ارزش یکسانی نداشته باشند و ناعادلانه باشد.

(۳) برخی از کالاها فاسدشدنی بودند که مدت زیادی قابل نگه‌داری نبودند. (۴) حمل‌ونقل کالا به سختی انجام می‌شد.